

Grupna metoda profesionalne podrške WANDA

Sanja Brajković, Pučko otvoreno učilište Korak po korak, Zagreb
Bojana Gotlin, odgajateljica mentorica, Dječji vrtić Savica, Zagreb

U Nacionalnom se kurikulumu ističe kako je profesionalni razvoj potrebno usmjeriti prema razvoju istraživačkih i refleksivnih umijeća odgajatelja. U članku se prikazuje jedna od novijih metoda grupne međusobne profesionalne podrške odgajateljima – WANDA. Radi se o vođenom propitivanju odgajateljske prakse u grupnom okruženju, što potaknuto vođenom refleksijom vodi do pozitivnih promjena u svakodnevnom radu.

Dok radite s djecom, roditeljima i obiteljima, nerijetko se možete naći u situaciji koja vas na osobnoj razini može dirnuti ili iznenaditi. U takvim situacijama, kao i uvijek kad se dogodi nešto nepredviđeno, često pokušavamo brzo reagirati i odmah naći rješenje problema. Pri tome najčešće, jer za drugo nemamo vremena, na problem-ske situacije reagiramo po već ustaljenim obrascima ponašanja. Međutim, rad u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju nije tehnički posao. Taj je posao iznimno kompleksan pa je nemoguće imati listu aktivnosti koje bi bile odgovor na svaku pojedinu situaciju u kojoj se odgojno-obrazovni djelatnik može naći. Zato rad u području ranog i predškolskog i osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja zahtijeva refleksivne praktičare, osobe koje svjesno i kritički sagledavaju vlastite aktivnosti. To su odgajatelji i učitelji koji žele istražiti vlastitu praksu uključivanjem u zajednički proces kritičkog i kreativnog promišljanja sa svojim kolegama, što im omogućuje da rade na unapređenju kvalitete svoga rada.

Primjena WANDA metode u vrtićkom okruženju

Ključ primjene WANDA metode nalazi se u novom 'razumijevanju' situacije. Za razumijevanje situacije presudno je uživljavanje u tu situaciju iz različitih perspektiva, čime se stvara novi uvid u tu problemsku situaciju i dolazi, kao grupa ili individualno, do iznenađujućih, različitih, novih rješenja. Razmišljajući o različitim perspektivama onih koji su uključeni u problemsku situaciju, sudionici grupe imaju priliku izazovne situacije iz vlastite prakse razumjeti na nove načine, razviti osjećaj empatije za druge i rekonstruirati nova znanja i ideje koje mogu primijeniti u vlastitoj praksi. Zbog svega navedenog, jedan WANDA sastanak ili – kako ga često zovemo – sesija, traje oko dva sata. Za vrijeme svakog sastanka, grupa raspravlja o njima jednoj značajnoj situaciji – o slučaju. Svi sudionici sastanka izlažu aktualne problemske situacije iz vlastite prakse, od kojih se izabire jedna koja je značajna za sve sudionike i iz koje svi mogu učiti. Snaga WANDA metode jest usmje-

renost na ono što odgajatelji mogu učiniti, kako se mogu ponašati, koje strategije primijeniti i koja uvjerenja preispitati u svojoj praksi. Primjeri problemskih situacija su vrlo konkretni, npr: 'Dijete ne želi jesti u vrtiću', 'Majka ne daje redovito lijekove djetetu', itd. Potrebno je naglasiti da tijekom sesije ne nalazimo jedno ispravno rješenje problema, već promišljamo različita alternativna rješenja.

Za vrijeme jednog WANDA sastanka prolazi se kroz pet različitih faza:

- Osvrt na prethodni sastanak
- Odabir slučaja
- Postavljanje pitanja
- Prikupljanje ideja
- Davanje prijedloga.

Tijekom sastanka izuzetnu pozornost treba posvetiti procesu grupne dinamike: zajedničkom pridonosenju idejama, pitanja i uvide različitih kolega, za što je odgovoran educirani facilitator WANDA sesije. WANDA sastanci se, ukoliko želimo pozitivno djelovati na unapređenje odgojno-obrazovne prakse na razini cijele institucije, trebaju odvijati redovito – idealno bi bilo jednom mjesečno i u stalnoj grupi

WANDA je grupna metoda međusobne profesionalne podrške među odgajateljima i učiteljima, a može se koristiti i u drugim timovima profesionalaca, studentskim grupama i ostalim grupama kolega koji zajednički uče, kao što su pomagači ili volonteri u vrtićima. WANDA istovremeno pridonosi osobnom profesionalnom razvoju, ali i unapređenju kvalitete rada vrtića.

odgojno-obrazovnih djelatnika. Na taj način ova grupa s vremenom postaje zajednica učenja koja uz WANDA metodu može, po potrebi, koristiti i neke druge. Polazeći od principa jednakosti, zajednica učenja u kojoj se primjenjuje WANDA metoda, cijeneći iskustvo i kompetencije odgajatelja, vodi ka kritičkom promišljanju tijekom kojeg sudionici ponovno promišljaju vlastitu praksu, dekonstruiraju svoja znanja i vještine, ponovno se na njih reflektiraju i tako razvijaju razinu vlastitog profesionalizma.

Odakle dolazi WANDA?

WANDA metodu razvili su Artevelde Sveučilište i VBJK iz Ghenta u Belgiji. Akronim WANDA na nizozemskom doslovno znači *cijeniti* [Waardenen], *ANaliza i akcija* [DAden]. WANDA svoje korijene pronalazi u dva pristupa:

- Analyse de pratiques (analiza prakse) koja je započela u 1960-tima u Francuskoj, na inicijativu Michaela Balinta.
- Poticajni uvid Davida Cooperrideda i Srivasva sredinom 1980-tih u Sjedinjenim Američkim Državama. Otkrili su da usmjerenost na pozitivna iskustva više i brže pridonosi efikasnim promjenama nego što to čine strategije orijentirane na problem.

WANDA u Hrvatskoj

Pučko otvoreno učilište Korak po korak je, zajedno s mrežom svojih suradnica, u razdoblju od travnja 2014. do srpnja 2015., u okviru projekta 'WANDA susreće ISSA-u', sudjelovalo u edukaciji i pilot-primjeni uz supervizijsku podršku WANDA metode. Specifičnost ove jednoipolgodišnje primjene WANDA metode, u kojoj su sudjelovali i odgojno-obrazovni djelatnici iz Slovenije, Češke i Mađarske, bila je u kombiniranju WANDA-e kao metode profesionalne grupne refleksije i primjene *ISSA-ine definicije kvalitetne odgojno-obrazovne prakse* koju odgajatelji nastoje osigurati u svojim vrtićima. U okviru navedenog projekta, u Hrvatskoj je educirano trinaest facilitatora za WANDA metodu.

WANDA u 'Savici'

Po završetku edukacije za WANDA facilitatora jedva sam dočekala da WANDA-u isprobam u praksi. Imajući

sreću da sam unutar jednog drugog projekta surađivala s mnogim vrtićima iz Hrvatske, svoje prve WANDA sesije sam 'probno' provela u pet različitih vrtića i tako se osnažila u facilitatorskoj ulozi koja je vrlo složena. Odluka da oformim WANDA grupu u svom vrtiću nije bila jednostavna jer iskustva govore kako je razina refleksije dublja ukoliko se ne facilitira u svom kolektivu, te da praktičari bolje participiraju ako je facilitator vanjski suradnik. Znajući kako u svom kolektivu imam dovoljno kolegica koje su spremne na istraživanje svoje prakse i otvorene za dublje sagledavanje svoje odgajateljske uloge, ponudila sam im ovu novu metodu na 'probni rok' od godinu dana. Sama prezentacija metode prošla je dobro te je u 'Savici' oformljena grupa koja je okupila 13 znatizeljnih praktičarki različitih po mnogočemu, ali sličnih po potrebi da se upuste u izazov. Šaroliko društvo (od pripravnica do savjetnica) sastajalo se jednom mjesečno tijekom pedagoške godine i bavilo se radom na slučajevima koji se događaju u svakodnevnom radu, a zahtijevaju ozbiljnije promišljanje odgajatelja kako bi se adekvatno na njih odgovorilo. Na samom početku susreti su nam trajali duže, oko dva i pol sata, dok nismo usvojile strukturu

WANDA metoda pokušava naučiti ljude da, kako bi bolje razumjeli problemsku situaciju, prvo naprave 'korak unazad'. Sama metoda odnosi se na propitivanje odgajateljske prakse u grupnom okruženju što, potaknuto refleksijom, dovodi do pozitivnih promjena.

istražujemo i stvaramo

WANDA metode, prihvatile kriterije za odabir slučaja, isprobale tehnike vizualizacije i uvježbale se u postavljanju 'pitanja za učenje'. Tijekom godine, radeći na slučajevima, dotakle smo se nekih tema aktualnih u našoj struci: 'prezaštitničkog roditeljstva', samoregulacije ponašanja kod djece, diskriminacije i etiketiranja među djecom, imaginarnih prijatelja, socijalno nepoželjnih interakcija, nezadovoljnih potreba. U fazi vizualizacije smo na različite načine (uz pomoć Lego duplo figura, kartica, igre uloga, kolaža, mentalnih mapa, video prikaza ili WANDA naočala) razmišljale o različitim perspektivama svih aktera uključenih u problemsku situaciju. Shvatile smo da ova metoda snažno utječe na vlastitu samoprocjenu te nas navodi da se propitujemo gdje su promjene moguće i potrebne. Osim što smo primjenjujući WANDA metodu učile drukčije promišljati o tim temama, tražile smo pomoć u stručnoj literaturi, izlagale pred grupom vlastite minilekcije i svaku od ovih problemskih situacija povezivale s vizijom kvalitete opisane u ISSA-inoj definiciji kvalitete pedagoške prakse. Na kraju pedagoške godine, provela sam evaluaciju sa sudionicama koja je pokazala:

- Zadovoljstvo primjenom WANDA metode u praksi:
 - 'WANDA je bolje realizirana u odnosu na moja očekivanja.'
 - 'WANDA me oduševila pozitivnim kritičkim osvrtima.'
 - 'U početku nisam očekivala da je tako primjenjiva u praksi.'
 - 'U potpunosti je bolja u praksi, sve što smo radili na konkretnim slučajevima, raspravljali i problematizirali dobrodošlo je u praksi.'
- Pozitivna iskustva rada članica WANDA grupe:
 - 'Ugodna atmosfera, podržavajuća, zanimljivi sadržaji, podržavajuće i uključene kolegice, odlična facilitatorica.'
 - 'Unaprijedila sam svoju praksu učeći od kolegica s više iskustva.'
 - 'Osvijestila sam neke svoje postupke, susrela se s raznim situacijama iz prakse, vidjela da za svaki

- problem postoji više mogućih rješenja.'
- 'Pozitivna je usmjerenost na konstruktivno rješavanje problema.'
- Da se osoba čiji slučaj se razmatra (iznositelj slučaja) nije osjećala 'izloženom':
 - 'Nemam negativno iskustvo kao iznositelj slučaja, upravo suprotno.'
 - 'Nisam se osjećala izloženo jer je vladala podržavajuća i uvažavajuća klima među članovima.'
 - 'Naprotiv, osjećala sam se prihvaćeno i ugodno.'
- Da su zajedničke refleksije utjecale na unapređenje odnosa sa suradnicima:
 - 'Zajedničke refleksije utjecale su na stvaranje profesionalnog povjerenja i spremnosti na stručnu pomoć.'
 - 'Bolje sam se povezala s kolegicom iz susjedne sobe jer nam je WANDA pomogla i s nekim situacijama koje nismo iznosile na susretima.'
- Da bi se svi članovi ponovo uključili u Tim za refleksivnu praksu prema WANDA metodi i iduće godine ako bude u ponudi (100%):
 - 'WANDA metodu smatram osvježavajućom novinom na svim razinama, pa bih i iduće godine rado bila član.'

- 'Opet bih se uključila jer volim stručne rasprave na kojima je razina kvalitete ovako visoka.'
- 'Važno je nastaviti jer smo ušli u fazu promjene.'

Ova iskustva idu u prilog tvrdnji da je WANDA utjecala na profesionalni napredak kod svih članova jer smo stjecali nove i uvježbavali stečene vještine te se međusobno propitivali, educirali, podržavali i poticali na promišljanja o tome kako kvalitetnije zadovoljiti potrebe djece s kojom radimo, te na koji način razvijati svoje profesionalne kompetencije u suvremenoj praksi. Prostora za unapređenje svakako ima, a WANDA sigurno ide u drugu godinu primjene u 'Savici'.

Kako se uključiti?

Za sve odgojno-obrazovne institucije koje svoje djelatnike žele uključiti u WANDA sastanke, pružaju se dvije mogućnosti:

Pučko otvoreno učilište Korak po korak licencirano je i pruža edukaciju za nove WANDA facilitatore kao i mogućnost facilitiranja WANDA sastanaka unutar vaših vrtića i s odgojno-obrazovnim djelatnicima jednog vrtića.

Ukoliko se želite uključiti, više informacija nađite na www.korakpokorak.hr ili nam pišite na sanja@korakpokorak.hr.